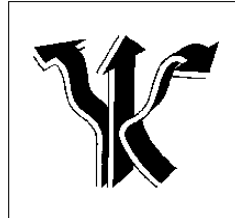

**Львівський інститут
Приватного акціонерного товариства
«Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»**

МАУП

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до самостійної роботи для студентів
денної та заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 081 «Право»**

Львів 2024

Рецензенти: Професор кафедри цивільного права та процесу
Навчально-наукового інституту права та психології
Національного університету «Львівська політехніка»,
доктор юридичних наук, доцент **Личенко І. О.**

Завідувач кафедри права Львівського інституту Приватного
акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»,
кандидат юридичних наук, доцент **Яворська В. Г.**

*Затверджено до друку рішенням Вченої ради Львівського інституту
Приватного акціонерного товариства «Вищий навчальний заклад
«Міжрегіональна Академія управління персоналом»
(протокол № 01/24/25 від 30.08.2024 р.)*

Фінансове право: Методичні вказівки до самостійної роботи денної та
заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності
081 «Право» / Укл. А. С. Нестеренко. Львів : ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2024. 24 с.

Мета курсу - вивчення фінансового права у всіх його виявах: як самостійну галузь права національної системи права, як систему законодавства, частково як науку, що вивчає фінансове право; формування у вивчаючих теоретично і емпірично обґрунтованих знань про провідну роль, яку відіграє фінансове право у регулюванні державою суспільних відносин, що виникають з приводу мобілізації, розподілу і використання централізованих та децентралізованих фондів коштів, які створюють матеріальну основу для виконання завдань та функцій держави; засвоєння теоретичних положень і змісту фінансового законодавства, застосування фінансово-правових норм до конкретних життєвих ситуацій.

© ПрАТ «ВНЗ «МАУП», 2024
© Нестеренко А. С., укл., 2024

ЗМІСТ

I. Пояснювальна записка	4
II. Зміст навчальної дисципліни.....	7
III. Критерії оцінювання навчальної роботи студентів	11
IV. Завдання для самостійної роботи.....	12
V. Перелік питань до іспиту.....	19
VI. Список рекомендованих джерел.....	21

I. Пояснювальна записка

Навчальна дисципліна «Фінансове право» - нормативна дисципліна циклу загальної підготовки

Навчальна дисципліна «Фінансове право» належить до дисциплін циклу професійної підготовки, обов'язкові компоненти - вивчення якої передбачено за освітньо-професійною програмою підготовки фахівців освітнього ступеня – бакалавр.

Предмет навчальної дисципліни

Є фінансове право у всіх своїх виявах: як галузь права, як система законодавства та як наука, що вивчає фінансове право.

Мета навчальної дисципліни

Вивчення фінансового права у всіх його виявах: як самостійну галузь права національної системи права, як систему законодавства, частково як науку, що вивчає фінансове право; формування у вивчаючих теоретично і емпірично обґрунтованих знань про провідну роль, яку відіграє фінансове право у регулюванні державою суспільних відносин, що виникають з приводу мобілізації, розподілу і використання централізованих та децентралізованих фондів коштів, які створюють матеріальну основу для виконання завдань та функцій держави; засвоєння теоретичних положень і змісту фінансового законодавства, застосування фінансово-правових норм до конкретних життєвих ситуацій; опанування студентами механізму виникнення, зміни та припинення фінансово-правових відносин, а також нормативно-правового забезпечення у сфері державних фінансів; вивчення студентами фінансового законодавства, сукупності юридичних норм, що регулюють суспільні відносини, які виникають в процесі мобілізації, розподілу і використання централізованих і децентралізованих фондів коштів з метою забезпечення виконання завдань і функцій держави; формування у майбутніх спеціалістів правової свідомості та правової культури, правових засад регулювання фінансової діяльності, вдосконалення навичок використання теоретичного і нормативно-правового матеріалу при вирішенні практичних завдань забезпечення необхідних умов функціонування підприємств, установ та організацій різних форм власності.

Основні завдання

Передача студентам комплексу знань про поняття, систему і роль фінансового права в сучасних умовах, про закони та підзаконні нормативно-правові акти, норми фінансового права, які регулюють фінансову діяльність держави та фінансову систему України, фінансовий контроль, бюджетний устрій і бюджетний процес, податкові, кредитні, страхові, банківські та валютні правовідносини, що виникають між різноманітними суб'єктами цих відносин; озброєння майбутніх фахівців системними знаннями щодо змісту, предмету, специфіки прояву та методів регулювання публічних фінансових правовідносин, що сприяє засвоєнню дисциплін як економічного циклу, так і цивільного, господарського, адміністративного, банківського та біржового права України; сприяння формуванню у майбутніх фахівців економічного та правового мислення, свідомого дотримання і виконання законів та правових приписів, правильного застосуванню норм законів та юридичних приписів, потрібних для ефективної практичної діяльності в умовах сучасної ринкової економіки України.

Місце навчальної дисципліни в структурно-логічній схемі

Навчальна дисципліна «Фінансове право» належить до дисциплін циклу професійної підготовки, обов'язкові компоненти. Знання, які студент здобуде, є підґрунтям для подальшого опанування:

Програмні компетентності.

ІК. Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі у галузі правничої діяльності.

ЗК2. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.

ЗК3. Знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності.

СК8. Здатність застосовувати правові принципи і доктрини.

СК10. Здатність використовувати різноманітні інформаційні джерела для повного та всебічного встановлення певних обставин.

СК11. Здатність визначати належні та прийнятні для юридичного аналізу факти.

СК13. Здатність до критичного та системного аналізу правових явищ.

Результати навчання:

РН12. Доносити до респондента матеріал з певної правової проблематики доступно і зрозуміло.

РН13. Знати та розуміти особливості реалізації та застосування норм матеріального і процесуального права.

PH14. Використовувати статистичну інформацію, отриману з першоджерел та вторинних джерел для правничої діяльності.

PH20. Виокремлювати і аналізувати юридично значущі факти і робити обґрунтовані правові висновки.

PH22. Надавати консультації щодо можливих способів захисту прав та інтересів клієнтів у різних правових ситуаціях.

II. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Тема 1. Фінансова діяльність держави

Поняття і методи діяльності держави й органів місцевого самоврядування в галузі публічних фінансів. Публічні фінанси. Поняття фінансів. Межа між державними і приватними фінансами. Функції фінансів. Поняття фінансів України. Централізовані і децентралізовані фонди коштів. Методи фінансової діяльності держави.

Фінансова система України. Поняття фінансової системи України. Елементи фінансової системи України. Підсистеми фінансової системи України.

Органи держави і місцевого самоврядування, які здійснюють управління фінансами. Повноваження Верховної ради України в сфері управління фінансами. Повноваження Президента України в сфері управління фінансами. Повноваження Кабінету Міністрів України в сфері управління фінансами. Повноваження Міністерства фінансів України в сфері управління фінансами.

Тема 2. Предмет і метод, система, джерела і наука фінансового права

Поняття фінансового права, його предмет та метод. Фінансове право як галузь права. Предмет фінансового права. Класифікація відносин що складають предмет фінансового права. Метод фінансового права України. Поняття фінансового права.

Система фінансового права. Структура фінансового права. Фінансове законодавство.

Джерела фінансового права. Поняття джерел фінансового права. Нормативно-правові акти, що регулюють фінансові відносини.

Наука фінансового права. Основні положення вчення про фінанси. Поняття грошей. Завдання науки фінансового права.

Тема 3. Фінансово-правові норми та фінансові правовідносини

Фінансово-правові норми: поняття, особливості та види. Загальні та спеціальні риси фінансово-правової норми. Імперативний характер фінансово-правових норм. Забороняючі, зобов'язуючі та уповноважуючі фінансово-правової норми (категоричність). Види фінансово-правових норм в залежності від змісту. Поняття фінансово-правових норм. Структура фінансово-правових норм. Особливості фінансово-правових санкцій.

Фінансові правовідносини: їхній зміст і особливості. Загальні ознаки фінансових правовідносин. Особливості фінансових правовідносин. Поняття фінансових правовідносин. Структура фінансових правовідносин. Суб'єкти фінансових правовідносин. Об'єкти фінансових правовідносин. Класифікація фінансових правовідносин залежно від їхньої галузевої специфіки.

Тема 4. Фінансовий контроль

Поняття й значення фінансового контролю. Риси притаманні фінансовому контролю. Завдання фінансового контролю. Поняття фінансової дисципліни. Поняття фінансового контролю.

Види фінансового контролю. Класифікація фінансового контролю.

Методи фінансового контролю. Визначення методу фінансового контролю. Основні методи фінансового контролю.

Органи фінансового контролю. Класифікація органів фінансового контролю. Повноваження Верховної ради України в сфері фінансового контролю. Повноваження Президента України в сфері фінансового контролю. Повноваження Кабінету Міністрів України в сфері фінансового контролю. Повноваження Міністерства фінансів України в сфері фінансового контролю. Повноваження Національного банку України в сфері фінансового контролю.

Аудиторський контроль. Основне завдання аудиторського контролю. Поняття аудиту. Права аудиторських фірм. Обов'язки аудиторських фірм. Етапи проведення аудиторської перевірки.

Тема 5. Відповідальність за порушення фінансового законодавства

Відповідальність за порушення фінансового законодавства в системі юридичної відповідальності. Зміст юридичної відповідальності. Напрями формування норм відповідальності за порушення фінансового законодавства. Окремі блоки відповідальності за порушення фінансового законодавства. Ознаки, властиві юридичній відповідальності в цілому. Поняття відповідальності за порушення фінансового законодавства.

Підстави відповідальності за порушення фінансового законодавства. Поняття фінансового правопорушення. Поняття бюджетного правопорушення. Поняття податкового правопорушення. Ознаки порушення фінансового законодавства. Складові елементи правопорушення.

Відповідальність за порушення бюджетного законодавства. Перелік заходів, що застосовують до розпорядників і одержувачів бюджетних коштів за вчинені ними бюджетні правопорушення. Відповідальність за Бюджетним кодексом.

Фінансова відповідальність за порушення податкового законодавства. Особливості заходів фінансової відповідальності за порушення податкового законодавства.

Тема 6. Поняття бюджету. Бюджетна система України

Бюджет, його доходи та видатки. Загальний і спеціальний фонди бюджету. Економічний і правовий аспекти бюджетних відносин. Особливості бюджету як правової категорії. Класифікація доходів бюджету.

Поняття бюджетної класифікації. Складові частини бюджетної класифікації. Складові податкових надходжень. Складові неподаткових надходжень. Складові доходів від операцій з капіталом. Складові офіційних трансфертів за Бюджетною класифікацією. Способи групування та класифікації видатків бюджету.

Бюджетна система України. Поняття бюджетного устрою. Склад бюджетної системи України. Поняття зведеного бюджету. Мета існування зведеного бюджету. Особливості визначення бюджетного періоду.

Державний бюджет України. Доходи та видатки Державного бюджету України. Контроль та звіти про проведені таємні видатки. Єдиний казначейський рахунок. Структура єдиного казначейського рахунку. Призначення єдиного казначейського рахунку.

Місцеві бюджети. Загальний та спеціальний фонди місцевих бюджетів. Доходи та видатки місцевих бюджетів. Поняття бюджету розвитку.

Тема 7. Бюджетний процес

Поняття та принципи бюджетного процесу. Бюджетний цикл. Принципи, властиві бюджетній системі України взагалі, так і притаманні тільки бюджетному процесу. Стадії бюджетного процесу.

Учасники бюджетного процесу та їхні повноваження. Повноваження Верховної ради України як учасника бюджетного процесу. Повноваження Комітету Верховної Ради України з питань бюджету як учасника бюджетного процесу. Повноваження Президента України як учасника бюджетного процесу. Повноваження Кабінету Міністрів України як учасника бюджетного процесу. Повноваження Міністерства фінансів України як учасника бюджетного процесу. Повноваження Національного банку України як учасника бюджетного процесу.

Головні розпорядники бюджетних коштів. Одержувачі бюджетних коштів.

Складання проектів бюджетів. Право складання проекту бюджету. Проект Основних напрямів бюджетної політики на наступний бюджетний рік. Проект закону про Державний бюджет України.

Розгляд і прийняття бюджетів. Підготовка Верховною Радою України проекту закону до першого читання. Друге читання проекту закону про Державний бюджет. Третє читання проекту закону про Державний бюджет.

Виконання бюджетів. Казначейська форма обслуговування Державного бюджету України. Єдиний казначейський рахунок. Бюджетний розпис. Стадії виконання Державного бюджету за видатками.

Звітність про бюджет. Річний звіт Кабінету Міністрів про виконання Державного бюджету.

Змістовий модуль II. Правові засади фінансово-грошової системи

Тема 8. Правові основи оподаткування

Поняття податку, його функції. Принципи оподаткування. Відмінність податку, збору, мита, обов'язкового платежу. Загальні та спеціальні функції податків. Принципи побудови податкової системи України.

Поняття податкового права і податкових правовідносин. Види податкових правовідносин. Особливості податкових правовідносин. Склад податкових правовідносин.

Юридичний склад податку. Суб'єкт податку. Об'єкт податку. Ставка податку. Одиниця обкладання. Строк сплати. Податкові пільги. База оподаткування.

Класифікація податків. Загальнодержавні податки. Місцеві податки. Податки з юридичних осіб. Податки з фізичних осіб. Змішані податки. Прямі і непрямі податки.

Тема 9. Правові основи державних і муніципальних запозичень, боргу та державного кредиту

Поняття правового інституту державного та муніципального запозичення, його особливості. Поняття державного і муніципального кредиту. Правовідносини, які виникають між державою та муніципальними органами при запозиченні коштів у юридичних і фізичних осіб. Інститут державних та муніципальних запозичень. Внутрішній державний борг. Зовнішній державний борг. Управління державним боргом.

Державний та муніципальний кредит. Управління державним і муніципальним боргом. Правові основи державного кредитування. Форми державних запозичень. Класифікація державних позик. Державне або муніципальне кредитування.

Право на запозичення місцевих органів самоврядування. Запозичення до бюджетів розвитку.

Тема 10. Правове регулювання страхування

Поняття страхування та його риси. Сутність і функції страхування. Історія виникнення і розвитку страхової справи у світі. Структура національного страхового ринку. Страхова компанія.

Основні галузі і види страхування. Майнове страхування. Особисте страхування. Соціальне страхування. Страхування цивільної відповідальності. Страхування підприємницьких ризиків. Співстрахування та перестрахування.

Добровільне та обов'язкове страхування. Класифікація фінансово-правових взаємовідносин у сфері страхування. Зміст та особливі умови договору страхування.

Організація нагляду та контролю за страховою діяльністю в Україні.

Тема 11. Правові основи грошового обігу

Поняття грошової системи. Грошова система України та її розвиток у сучасних умовах.

Принципи побудови грошової системи та її структура. Елементи грошової системи. Правові основи грошового обігу в Україні. Грошова реформа: поняття, види. Етапи проведення грошової реформи в Україні.

Правила ведення безготівкових розрахунків. Форми платіжних документів, які підтверджують безготівкові розрахунки.

Порядок ведення касових операцій в Україні. Форми касових документів, за допомогою яких оформлюються касові операції. Компетенція керівника організації, головного бухгалтера та касира при здійсненні касових операцій.

Контроль за веденням касових операцій. Порядок проведення ревізії каси та оформлення її результатів.

Тема 12. Фінансово-правові основи банківської діяльності

Поняття та структура банківської системи України; взаємозв'язки між її елементами по горизонталі і вертикалі.

Національний банк України, його правовий статус, функції. Структура Національного банку України, керівні органи. Характеристика заходів, які застосовуються Національним банком України до порушників фінансової дисципліни.

Правовий статус та види комерційних банків за спеціалізацією діяльності. Порядок створення, реорганізації і ліквідації комерційного банку.

Характеристика базових операцій комерційних банків. Правові основи кредитування. Поняття, принципи і види кредитів. Забезпечені кредити. Предмет застави при кредитуванні. Іпотека. Правова природа взаємозв'язку між банком і позичальником. Структура і зміст кредитного договору.

Порядок відкриття рахунку у банку. Правові форми безготівкових розрахунків. Основні платіжні документи.

Характеристика сумнівних і значних операцій. Відповідальність банків та їх клієнтів за порушення фінансової дисципліни.

Тема 13. Правове регулювання валютних відносин

Поняття валюти та валютних цінностей.

Поняття валютної операції. Правовий режим валютних операцій.

Ліцензування валютних операцій комерційних банків. Порядок надання ліцензій на здійснення операцій з валютними цінностями, їх види.

Загальні положення про розрахунки в іноземній валюті на території України. Правила здійснення операцій з купівлі та продажу іноземної валюти готівкою. Операції з продажу валюти на Міжбанківській валютній біржі.

Валютний контроль та органи, що його здійснюють.

Тема 14. Фінансово-правове регулювання ціноутворення

Зміст державного регулювання цін і тарифів. Поняття ціни. Державна політика ціноутворення. Методи державного регулювання цін або тарифів. Державне регулювання цін як форма втручання держави у вільні ринкові відносини і як форма забезпечення раціонального і збалансованого руху публічних грошових фондів.

Функції та елементи ціни. Облікова функція ціни. Розподільча функція ціни. Стимулююча функція ціни. Витратний і прибутковий елементи ціни. Податок на додану вартість як елемент ціни. Собівартість реалізованої продукції.

Система цін. Оптові ціни. Роздрібні ціни. Кошторисні ціни. Тарифи. Зовнішньоторговельні ціни. Державні фіксовані ціни (тарифи). Граничні рівні цін (тарифів) або граничні відхилення від державних фіксованих цін і тарифів.

Органи ціноутворення. Спеціальні повноваження Кабінету Міністрів України у сфері ціноутворення. Координація роботи по здійсненню політики цін.

III. КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ

Критерії оцінювання розроблені за чотирибальною системою (“відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”) з урахуванням повноти і правильності виконання завдань та обов’язковим переведенням оцінок у шкалу ECTS і 100-бальну шкалу для оцінювання інтегрованих знань студентів.

При цьому враховується:

- здатність диференціювати, інтегрувати й уніфікувати знання;
- вміння застосовувати правила, методи, принципи у конкретних ситуаціях;
- навички співвідношення причин і наслідків; спроможність аналізувати й оцінювати факти, події, явища та прогнозувати бажані результати від прийнятих рішень;
- здатність викладати письмову відповідь граматично і стилістично грамотно, логічно, послідовно з використанням наукових термінів понять (три останні критерії стосуються й усної відповіді).

Оцінка знань студентів повинна відповідати наступним вимогам:

Оцінка **“відмінно”** – коли студент демонструє знання всього програмного матеріалу; системно, послідовно, і грамотно і логічно його викладає; здатний пов’язати теорію з практикою; правильно відповідає на додаткові запитання в контексті теми заняття; спроможний обґрунтувати, аргументувати власні висновки; проявляє вміння самостійно узагальнювати матеріал.

Із загального обсягу студент правильно виконує 91 – 100 % завдань.

Оцінка **“добре”** – коли студент володіє програмним матеріалом; грамотно і по суті викладає його; не допускає суттєвих помилок у відповіді на запитання; правильно використовує теоретичні положення і володіє необхідними навичками з узагальнення й систематизації матеріалу що вивчається.

Із загального обсягу студент правильно виконує 72 – 90 % завдань.

Оцінка **“задовільно”** – коли студент засвоїв основний матеріал поверхово, але не знає окремих деталей; допускає неточні відповіді чи недостатньо чіткі формулювання; порушує послідовність у викладенні програмного матеріалу та має певні труднощі в узагальненні й систематизації матеріалу, що вивчається.

Із загального обсягу студент правильно виконав 53 – 71 % завдань.

Оцінка **“незадовільно”** – коли студент не знає значної частини програмного матеріалу; допускає суттєві помилки у його викладі; не здатний узагальнити навчальний матеріал.

Із загального обсягу студент правильно виконав не більше 53 % завдань.

Шкала оцінювання успішності студентів за результатами підсумкового контролю

<u>За шкалою ECTS</u>	<u>За національною шкалою</u>	<u>Залікові оцінки</u>		<u>За шкалою в балах</u>
		<u>іспит</u>	<u>залік</u>	
A	відмінно	<u>відмінно</u>	зараховано	90 – 100
B	дуже добре	<u>добре</u>		82 – 89
C	добре			75 – 81
D	задовільно (посередньо)	<u>задовільно</u>		68 – 74
E	задовільно (достатньо)			60 – 67
FX	незадовільно (з можливістю повторного складання)	<u>незадовільно</u>	<u>не зараховано</u>	35 – 59

IV. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота полягає у глибокому опрацюванні висвітлених в лекційному матеріалі питань, додатковому вивченні окремих питань курсу.

Самостійна робота включає в себе роботу на питаннями самостійного вивчення.

Самостійна робота студентів полягає у вивченні навчально-методичної літератури, окремих питань тієї чи іншої теми, виконання з цих тем навчальних завдань в позааурочний час.

Форми навчальних завдань.

Складання конспекту і письмової відповіді на запитання. Навчальні завдання виконуються в окремому зошиті і перевіряються під час семінарських занять. В зошиті слід акуратно, без скорочення слів виконати всі навчальні завдання.

За бажанням студент може підготувати реферат на одну із запропонованих тем.

Змістовий модуль I. Загальні засади фінансового права України

Тема 1. Фінансова діяльність держави

Питання винесені на самостійне опрацювання:

1. Фінанси як економічна і юридична категорія.
2. Зміст та структура фінансової системи держави.
3. Поняття, принципи та методи фінансової діяльності.
4. Правові форми фінансової діяльності.

Контрольні питання:

1. Повноваження органів державної влади загальної компетенції у сфері фінансової діяльності.
2. Повноваження органів державної влади спеціальної компетенції у сфері фінансової діяльності.
3. Фінансово-правова компетенція органів місцевого самоврядування.

Література [1, 2, 3, 17, 19, 21, 22].

Тема 2. Предмет і метод, система, джерела і наука фінансового права

Питання винесені на самостійне опрацювання:

1. Взаємозв'язок і розмежування фінансового права з іншими галузями системи права України (конституційним, цивільним, адміністративним, кримінальним, трудовим, правом соціального забезпечення).
2. Предмет і система науки фінансового права.
3. Фінансове право як навчальна дисципліна.

Контрольні питання:

1. Система методу фінансового права як галузі права.
2. Правова система фінансового права.
3. Структура принципів фінансового права.
4. Види функції фінансового права.

Література [1, 2, 3, 17, 19, 21, 22].

Тема 3. Фінансово-правові норми та фінансові правовідносини

Питання винесені на самостійне опрацювання:

1. Особливості гіпотези, диспозиції та санкції фінансово-правової норми.
2. Дія нормативно-правових актів, які є джерелами фінансового права, у часі просторі та за колом осіб.
3. Поняття, ознаки та правова природа колективних суб'єктів фінансового права.

4. Поняття, ознаки та види індивідуальних суб'єктів фінансового права.

Контрольні питання:

1. Обґрунтувати відмінність між поняттями «суб'єкти фінансового права» та «суб'єкти фінансових правовідносин» та на підтвердження аргументів змоделювати практичну ситуацію підстав виникнення конкретних фінансових правовідносин за участю індивідуального суб'єкта.

2. Навести приклад юридичного факту-дії як підстави виникнення фінансових правовідносин.

3. Які з перерахованих відносин є фінансово-правовими? 1) між підприємством та банком, який відкрив йому розрахунковий рахунок; 2) між фізичною особою і податковим органом у зв'язку зі сплатою податку; 3) між митним органом та імпортером у зв'язку зі сплатою мита; 4) між підприємцем і уповноваженим банком у зв'язку зі сплатою комісійної винагороди за операцію з купівлі-продажу іноземної валюти; 5) між податковими органами і платниками податків у зв'язку з наданням відстрочки по сплаті податку; 6) між освітньою установою і громадянином у зв'язку з наданням освітніх послуг, покриття витрат на надання яких здійснюється за рахунок бюджетних коштів; 7) між фізичною особою та Фондом соціального страхування України з приводу виплати допомоги у зв'язку з тимчасовою втратою працездатності.

Література [1, 17, 33, 34, 39].

Тема 4. Фінансовий контроль

Питання винесені на самостійне опрацювання:

1. Значення фінансового контролю.
2. Види фінансового контролю.
3. Методи фінансового контролю.
4. Система органів фінансового контролю в Україні.

Контрольні питання:

1. Поняття, значення та принципи фінансового контролю.
2. Види фінансового контролю.
3. Методи та форми фінансового контролю.
4. Система органів фінансового контролю в Україні.
5. Контрольні повноваження Рахункової палати України.

Література [1, 3, 18, 19, 20, 39].

Тема 5. Відповідальність за порушення фінансового законодавства

Питання винесені на самостійне опрацювання:

1. Поняття, мета, принципи та функції фінансово-правової відповідальності.
2. Співвідношення фінансово-правової відповідальності з іншими видами юридичної відповідальності.
3. Поняття та ознаки фінансового правопорушення як підстави фінансово-правової відповідальності.
4. Поняття та особливості фінансово-правових санкцій.
5. Відповідальність за порушення податкового законодавства.

Контрольні питання:

1. Співвідношення фінансово-правової відповідальності з іншими видами юридичної відповідальності.
2. Поняття та особливості фінансово-правових санкцій.
3. Відповідальність за порушення встановленого порядку обігу готівки.

Література [1, 10, 11, 12, 19, 20, 21].

Тема 6. Поняття бюджету. Бюджетна система України

Питання винесені на самостійне опрацювання:

1. Поняття і способи реалізації бюджетно-правових норм.
2. Система бюджетного законодавства.
3. Поняття і значення міжбюджетних відносин.
4. Бюджет як економічна і правова категорія.
5. Бюджетна класифікація.
6. Поняття та склад зведеного бюджету України.

Контрольні питання:

1. Бюджетне регулювання: поняття та методи.
2. Порядок надання міжбюджетних трансфертів.
3. Принципи побудови бюджетної системи України.
4. Сутність та склад доходів та видатків бюджету.
5. Резервний фонд: поняття та ознаки.
6. Фактори, що впливають на бюджетний устрій.

Література [1, 5, 15, 19, 27, 35].

Тема 7. Бюджетний процес

Питання винесені на самостійне опрацювання:

1. Поняття, зміст, принципи та стадії бюджетного процесу.
2. Складання проектів бюджетів.
3. Розгляд проекту та прийняття Закону про Державний бюджет, рішень про місцеві бюджети.
4. Виконання бюджетів.

Контрольні питання:

1. Поняття, зміст, принципи та стадії бюджетного процесу.
2. Складання проектів бюджетів.
3. Розгляд проекту та прийняття Закону про Державний бюджет, рішень про місцеві бюджети.
4. Виконання бюджетів.
5. Звітність про виконання бюджетів.

Література [1, 5, 19, 27, 35].

Змістовий модуль II. Правові засади фінансово-грошової системи

Тема 8. Правові основи оподаткування

Питання винесені на самостійне опрацювання:

1. Правове регулювання податку на прибуток підприємства.
2. Правовий механізм податку на доходи фізичних осіб.
3. Єдиний податок.
4. Податок на нерухоме майно, відмінне від земельної ділянки.

Контрольні питання:

1. Види податкових соціальних пільг на доходи фізичних осіб.
2. Особливості оподаткування окремих видів доходів фізичних осіб.
3. Порядок подання податкової декларації.
4. Екологічний податок.

Література [1, 3, 7, 8, 9, 30, 36, 37, 38, 39].

Тема 9. Правові основи державних і муніципальних запозичень, боргу та державного кредиту

Питання винесені на самостійне опрацювання:

1. Поняття, значення, види та функції державного кредиту.
2. Поняття, зміст та види публічного боргу.
3. Управління державним боргом.
4. Правовий режим державних цінних паперів.

Контрольні питання:

1. Державна позика як основна форма державного кредиту: поняття і зміст. Види державних позик.
  2. Державні гарантії (гарантії уряду) як особлива форма державного кредиту: поняття і зміст.
  3. Управління державним боргом.
  4. Правовий режим державних цінних паперів.
- Література* [1, 3, 7, 8, 9, 30, 36, 37, 38, 39].

Тема 10. Правове регулювання страхування

Питання винесені на самостійне опрацювання:

1. Правові основи страхування.
2. Правовий режим цільових державних і місцевих фондів коштів.
3. Які види страхування здійснюються в Україні?
4. Поясніть сутність обов'язкового державного страхування.

Контрольні питання:

1. Дайте поняття страхування як економічної і правової категорії.
  2. Якими галузями права регулюються страхові відносини?
  3. Розкрийте повноваження Державної комісії з регулювання ринків фінансових послуг в галузі страхування.
  4. Повноваження Кабінету Міністрів України у галузі страхування
- Література* [1, 16, 17, 19, 20].

Тема 11. Правові основи грошового обігу

Питання винесені на самостійне опрацювання:

1. Поняття і зміст грошового обігу.
2. Структура грошової системи України.
3. Правові форми безготівкових розрахунків.
4. Валютне регулювання в Україні.

Контрольні питання:

1. Порядок оформлення касових операцій.
  2. Контроль за дотриманням порядку ведення операцій з готівкою.
  3. Застосування розрахункових чеків, векселів та акредитивів у безготівкових розрахунках.
  4. Розрахунки за допомогою систем дистанційного обслуговування, кредитних карток.
- Література* [1, 2, 3, 4, 8, 10, 13, 15, 17].

Тема 12. Фінансово-правові основи банківської діяльності

Питання винесені на самостійне опрацювання:

1. Банківська система України.
2. Порядок створення, державної реєстрації, ліцензування та реорганізації банків.
3. Місце Національного банку України в банківській системі.
4. Здійснення НБУ функцій банківського регулювання.

5. Здійснення НБУ функцій нагляду за діяльністю банків.

Контрольні питання:

1. Види банків за законодавством України.
2. Правові основи ліквідації банків.
3. Правовий статус Національного банку України.
4. Банківське регулювання і банківський нагляд.

Література [1, 2, 7, 11, 15, 18, 25].

Тема 13. Правове регулювання валютних відносин

Питання винесені на самостійне опрацювання:

1. Поняття валюти.
2. Характеристика національної валюти.
3. Валютний контроль.
4. Відповідальність за порушення валютного законодавства.

Контрольні питання:

1. Види валютних цінностей.
2. Зміст валютного регулювання.
3. Повноваження Національного банку України у сфері валютного регулювання.
4. Процедура формування Державного валютного фонду України?

Література [1, 2, 4, 9, 13, 15, 20].

Тема 14. Фінансово-правове регулювання ціноутворення

Питання винесені на самостійне опрацювання:

1. Складові елементи фінансового механізму.
2. Фінансові баланси та їх структура.
3. Головна мета та завдання платіжного календаря.
4. Кошториси доходів і видатків.

Контрольні питання:

1. Поняття об'єкту фінансового планування.
2. Характеристика розрахунково-аналітичного методу фінансового планування.
3. Громадський фінансовий контроль.
4. Класифікація фінансових важелів.

Література [1, 2, 4, 13, 22, 39].

Реферат – короткий виклад у письмовому вигляді з публічним захистом змісту наукових праць, літератури з теми, конкретного питання. Темі рефератів відповідають загальним темам практичних (семінарських) занять, конкретизують окремі питання, ключові елементи тем. Перелік тем рефератів розміщений у розділі п'ятому даних методичних рекомендацій. На першому практичному (семінарському) занятті студенти можуть на власний вибір обрати тему реферату.

Структура реферату:

- тема-вступ, мета та завдання роботи та основні її положення;
- теоретичне обґрунтування – виклад базових теоретичних положень, законів, принципів, алгоритмів тощо, на основі яких виконується завдання;
- методи – вказуються і коротко характеризуються;
- основні результати роботи – подаються результати, схеми, малюнки, моделі, описи, систематизована реферативна інформація та її аналіз;
- висновки;
- список використаних джерел.

Загальні вимоги до оформлення реферату:

- обсяг реферату в середньому не має перевищувати 10–15 сторінок тексту формату А4;
- титульну сторінку оформлюють відповідно до загальних вимог;
- на другій сторінці викладають план реферату;
- в тексті роботи слід виділяти і озаглавлювати відповідні розділи плану;
- сторінки роботи нумерують;
- при використанні літературних джерел у тексті реферату необхідно робити посилання;
- в разі необхідності можуть бути додатки до реферату;
- наприкінці роботи на окремому аркуші міститься список використаних джерел (не менше 10 спеціальних літературних наукових джерел).

Список використаних джерел формується відповідно до встановлених вимог (підручники, посібники, спеціальна література подається в алфавітному порядку).

Основні вимоги до змісту реферату:

- в основі реферату має бути певна сукупність фактичних і теоретичних даних, що їх слід викладати відповідно до існуючого плану;
- особливу увагу необхідно приділяти пошуку необхідних нормативно-правових матеріалів, їх систематизації, з'ясуванню основних понять і категорій з теми;
- у кінці роботи, підбиваючи підсумки, слід узагальнити викладений матеріал і зробити власні висновки щодо досліджуваної проблеми.

Теми рефератів:

1. Правове положення Міністерства фінансів України.
2. Органи контролю спеціальної компетенції за дотриманням бюджетного законодавства та їх повноваження.
3. Система фінансового права.
4. Фінансовий контроль як складова частина бюджетного процесу.
5. Джерела фінансового права.
6. Система й завдання органів державної податкової служби.
7. Поняття та функції державного кредиту.
8. Види державних органів, що здійснюють фінансову діяльність держави.
9. Поняття та мета державного фінансового контролю.
10. Місце фінансового права в системі права України.
11. Правове положення Державної податкової адміністрації України.
12. Функції органів Державної контрольно-ревізійної служби.
13. Поняття, повноваження і функції Державного казначейства України.
14. Поняття та система державних доходів.
15. Внесення змін до закону про Державний бюджет.
16. Поняття та риси фінансових правовідносин.
17. Правове положення Державної контрольно-ревізійної служби України.
18. Поняття та види фінансових правовідносин.
19. Правове положення Рахункової палати.
20. Бюджетна класифікація.
21. Форми фінансової діяльності держави.
22. Класифікація доходів бюджету.

23. Види відповідальності за бюджетні правопорушення.
24. Класифікація видатків бюджету.
25. Фінансова система України.
26. Бюджетні повноваження України.
27. Органи фінансового контролю.
28. Поняття та елементи фінансової політики держави.
29. Поняття й мета регулювання міжбюджетних відносин.
30. Фінансово-правова відповідальність: поняття та особливості.
31. Фінансове правопорушення: склад і види.
32. Фінансові санкції за порушення податкового законодавства.
33. Роль Верховної Ради в управлінні державними фінансами в Україні.
34. Система й завдання органів Державної податкової служби України.
35. Правовий статус розпорядників бюджетних коштів різних видів.
36. Контроль і звітність по бюджету за Бюджетним кодексом.
37. Поняття валюти і валютних цінностей.
38. Правове регулювання безготівкових розрахунків.
39. Правове регулювання готівкових розрахунків в Україні.
40. Державний кредит: поняття, функції, форми.
41. Міжбюджетні трансферти.
42. Особливості місцевих податків і зборів.

V. Перелік питань до іспиту

1. Поняття і розподіл фінансів.
2. Загальні методи фінансової діяльності держави.
3. Спеціальні методи фінансової діяльності держави.
4. Поняття і склад фінансової системи України.
5. Органи держави і місцевого самоврядування, які здійснюють управління фінансами.
6. Повноваження Верховної Ради України в сфері управління фінансами.
7. Повноваження Президента України в сфері управління фінансами.
8. Повноваження Кабінету Міністрів України в сфері управління фінансами.
9. Повноваження Міністерства фінансів України в сфері управління фінансами.
10. Поняття фінансового права, його предмет та метод.
11. Принципи фінансового права.
12. Система фінансового права.
13. Джерела фінансового права.
14. Поняття, особливості та структура фінансово-правових норм.
15. Класифікація фінансово-правових норм (в залежності від категоричності).
16. Класифікація фінансово-правових норм (в залежності від змісту).
17. Поняття, ознаки та особливості фінансових правовідносин.
18. Особливості структури фінансових правовідносин.
19. Класифікація фінансових правовідносин (в залежності від галузевої специфіки).
20. Класифікація фінансових правовідносин (в залежності від характеру фінансово-правових норм).
21. Класифікація фінансових правовідносин (в залежності від тривалості існування).
22. Класифікація фінансових правовідносин (в залежності від об'єкта).
23. Класифікація фінансових правовідносин (в залежності від структури фінансової системи).
24. Класифікація фінансових правовідносин (в залежності від змісту).
25. Поняття і значення фінансового контролю.
26. Види фінансового контролю.
27. Методи фінансового контролю.
28. Перевірка як метод фінансового контролю та її види.
29. Класифікація органів фінансового контролю.
30. Повноваження Верховної Ради України в сфері фінансового контролю.
31. Повноваження Рахункової палати України в сфері фінансового контролю.
32. Повноваження Президента України в сфері фінансового контролю.
33. Повноваження Кабінету Міністрів України в сфері фінансового контролю.
34. Повноваження Міністерства фінансів України в сфері фінансового контролю.
35. Загальна характеристика аудиторського контролю.
36. Поняття та характеристика бюджету.
37. Поняття та характеристика бюджетної класифікації.
38. Класифікація доходів бюджету (податкові надходження).
39. Класифікація доходів бюджету (неподаткові надходження).
40. Класифікація доходів бюджету (доходи від операцій з капіталом).
41. Класифікація доходів бюджету (трансферти).
42. Класифікація видатків бюджету (функціональна класифікація).
43. Класифікація видатків бюджету (економічна класифікація).

44. Класифікація видатків бюджету (відомча класифікація).
45. Класифікація видатків бюджету (програмна класифікація).
46. Класифікація фінансування бюджету.
47. Класифікація боргу.
48. Загальний та спеціальний фонди бюджету.
49. Склад бюджетної системи України.
50. Поняття та особливості бюджетного періоду.
51. Загальна характеристика Державного бюджету України.
52. Загальна характеристика місцевих бюджетів.
53. Поняття та принципи бюджетного процесу.
54. Поняття та особливості бюджетного циклу.
55. Учасники бюджетного процесу та їхні повноваження.
56. Повноваження Верховної Ради України як учасника бюджетного процесу.
57. Повноваження Комітету Верховної Ради України з питань бюджету як учасника бюджетного процесу.
58. Повноваження Кабінету Міністрів України як учасника бюджетного процесу.
59. Повноваження Міністерства фінансів України як учасника бюджетного процесу.
60. Повноваження Національного банку України як учасника бюджетного процесу.
61. Поняття та види головних розпорядників бюджетних коштів.
62. Поняття та види одержувачів бюджетних коштів.
63. Стадія складання проектів бюджетів.
64. Стадія розгляду і прийняття Закону про Державний бюджет України.
65. Стадія виконання бюджету.
66. Стадія підготовки та розгляду звіту про виконання бюджету.
67. Поняття та особливості податків.
68. Функції податків.
69. Принципи побудови системи оподаткування.
70. Поняття та види податкових правовідносин.
71. Юридичний склад податку.
72. Загальнодержавні та місцеві податки, збори і обов'язкові платежі.
73. Прямі та непрямі податки.
74. Податки з фізичних і юридичних осіб та змішані податки.
75. Завдання та функції податкових органів України.
76. Поняття страхування, його завдання та функції.
77. Класифікація страхування.
78. Права та обов'язки учасників страхових правовідносин.
79. Поняття ціни та методи державного регулювання цін чи тарифів.
80. Класифікація цін.
81. Повноваження органів ціноутворення.
82. Банківська система України.
83. Поняття та види банків.
84. Правовий статус Національного банку України.
85. Правове положення комерційних банків України.
86. Загальна характеристика розрахунково-касових операцій банків.
87. Поняття і зміст валютного регулювання.
88. Органи валютного регулювання і контролю.
89. Поняття і види валютних операцій.

VI. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Нормативні акти:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Податковий кодекс України : Закон України від 2 грудня 2010 р. № 2755-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 92. Т. 1. Ст. 3248.
3. Цивільний кодекс України : Закон України від 16 січня 2003 р. 435-IV. *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 461.
4. Бюджетний кодекс України : Закон України від 8 липня 2010 р. 2456-VI. *Офіційний вісник України*. 2010. № 59. Ст. 2047.
5. Про аудит фінансової звітності та аудиторську діяльність : Закон України від 21 грудня 2017 р. № 2258-VII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 9. Ст. 50.
6. Про банки і банківську діяльність : Закон України від 7 грудня 2000 р. № 2121-II. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 5-6. Ст. 30.
7. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні : Закон України від 16 липня 1999 р. № 996-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 40. Ст. 365.
8. Про валюту та валютні операції : Закон України від 21 червня 2018 р. № 2473-VIII. *Відомості Верховної Ради України*. 2018. № 30. Ст. 239.
9. Про відповідальність за несвоєчасне виконання грошових зобов'язань : Закон України від 22 листопада 1996 р. № 3811-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1997. № 5. Ст. 28.
10. Про Національний банк України : Закон України від 20 травня 1999 р. № 679-XIV. *Відомості Верховної Ради України*. 1999. № 29. Ст. 238.
11. Про ціни і ціноутворення : Закон України від 21 червня 2012 р. № 5007-VI. *Офіційний вісник України*. 2013. № 19-20. Ст. 190.
12. Про запобігання та протидію легалізації (відмиванню) доходів, одержаних злочинним шляхом, фінансуванню тероризму та фінансуванню розповсюдження зброї масового знищення : Закон України від 06 грудня 2019 р. № 361-IX. *Відомості Верховної Ради України*. 2020. № 25. Ст. 171.
13. Про основні засади здійснення державного фінансового контролю в Україні : Закон України від 26 січня 1993 р. № 2939-XII. *Відомості Верховної Ради України*. 1993. № 13. Ст. 110.
14. Про платіжні системи та переказ коштів в Україні : Закон України від 05 квітня 2001 р. № 2346-III. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 29. Ст. 137.
15. Про страхування : Закон України від 07 березня 1996 р. № 85/96-ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 18. Ст. 78.

Основна:

16. Музика-Стефанчук О. А., Якимчук Н. Я. Сучасне фінансове право. Право публічних фінансів : підручник. Київ : АртЕк, 2024. 656 с.
17. Фінансове право : підручник / О. О. Дмитрик, Є. О. Алісов, Д. А. Кобильнік та ін. ; за ред. О. О. Дмитрик. Одеса : Видавництво «Юридика», 2022. 466 с.
18. Фінансове право України (загальна частина) : навч. посіб. / Л. М. Касьяненко, Т. О. Мацелик, Н. Б. Новицька та ін. Ірпінь : Університет ДФС України, 2021. 234 с.
19. Фінансове право України : навч. посіб. / М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, І. М. Проць, Р. М. Скриньковський, Ю. Р. Лозинський. Львів : СПОЛОМ, 2022. 394 с.
20. Фінансово-контрольне право : навч. посіб. / Андрущенко Г. С., Коваленко А. А., Савченко Л. А. 2-ге вид. перероб. і доп. Київ : Юрінком Інтер, 2021. 348 с.

Додаткова:

21. Гетьманець О. П. Фінансове право в умовах реформування правової освіти. Харківський національний університет внутрішніх справ : 20 років у статусі національного: матеріали міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 2 берез. 2021 р.). МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ. Харків : ХНУВС, 2021. С. 59-61.

22. Койчева О. С. «Банківське право» в системі фінансово-правових дисциплін. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 1. С. 169-172.

23. Койчева О.С. Парадигма «win-win» в податкових спорах: міф чи реальність? Правове життя сучасної України: Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, 15 травня 2020 р.) у 3-х т. Т. 2. Одеса : Видавничий дім «Гельветика», 2020. С. 48-51.

24. Койчева О. С., Даниленко Ю. С. Транспарентність діяльності НБУ в умовах цифрових трансформацій. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2021. № 9. С. 326-329.

25. Латковський П. П. Міжнародні валютні відносини та їх вплив на валютну політику країни. *Юридичний вісник*. 2021. № 6. С. 167-174.

26. Латковський П. П. Принципи бюджетного контролю та їх роль в регулюванні відносин в умовах цифрової трансформації. *Фінансове право в умовах цифрової трансформації* : колективна монографія / за заг. ред. Т. А. Латковської. Чернівці : Технодрук, 2021. С. 214-260.

27. Нестеренко А. С. Дослідження фінансових правовідносин як об'єкта механізму функціонування фінансової системи України. *Право та державне управління*. 2020. № 1. Т. 1. С. 205-210.

28. Нестеренко А. С. Податкова оптимізація: позитивні та негативні моменти. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 5. С. 156-158.

29. Нестеренко А. С. Податкова оптимізація: позитивні та негативні моменти. *Особливості розвитку законодавства України у контексті євроінтеграційних процесів* : Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 5-6 черв 2020 р.). С. 114-118.

30. Нестеренко А. С. Поняття та склад механізму функціонування фінансової системи України. *П'ять таврійські юридичні наукові читання* : Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 15-16 трав. 2020 р.). С. 119-122.

31. Нестеренко А. С. Поняття фінансової системи в правовому аспекті. *Правові засади суверенного розвитку України в сучасних умовах* : Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Київ, 27-28 лист. 2020 р.). С. 123-127.

32. Нестеренко А. С. Проблеми проведення фінансово-правової політики і підтримки фінансової самостійності України. *Правове життя: сучасний стан та перспективи розвитку* : Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 22-23 трав. 2020 р.). С. 107-109.

33. Нестеренко А. С. Фінансово-правовий механізм забезпечення функціонування фінансової системи України. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2020. № 2. С. 524-527.

34. Нестеренко А. С. Функционирование финансовой системы через систему органов управления финансами. *Сучасні погляди на актуальні питання правових наук* : Міжнар. наук.-практ. конф. (м. Запоріжжя, 27-28 лист. 2020 р.). С. 44-47.

35. Смичок Є. М. Вплив принципів податкового права на формування доктрини податкового права. *Право України*. 2020. № 4. С. 32-42.

36. Смичок Є. М. Динамічність розвитку судових доктрин при вирішенні податкових спорів. *Науковий вісник публічного і приватного права*. 2021. № 1. С. 118-123.

37. Смичок Є. М. Доказування при вирішенні податкових спорів. *Держава та регіони. Серія «Право»*. 2020. № 4. С. 119-124.

38. Тетарчук І., Дяків Т. Фінансове право : навч. посіб. Київ : ЦУЛ, 2020. 160 с.

39. Фінансове право : посіб. для підгот. до іспитів / Д. О. Білінський, І. М. Бондаренко, О. О. Головашевич та ін. ; за ред. О. О. Головашевича. Харків : Право, 2020. 268 с.

40. Valeriia Riadinska, Alla Nesterenko, Yuliia Kostenko, Ella Derkach. Recent trends in organization of supreme audit institutions in Ukraine and Poland. *European Journal of Transformation Studies*. 2020. № 2. (Web of Science).

Інформаційні ресурси:

1. <http://www.portal.rada.gov.ua> - офіційний веб-сайт Верховної Ради України.
2. <http://www.president.gov.ua> - офіційний веб-сайт Президента України.
3. <http://www.kmu.gov.ua> - офіційний веб-сайт Кабінету Міністрів України.
4. <http://www.court.gov.ua> - офіційний веб портал судової влади в Україні.
5. <https://supreme.court.gov.ua> - офіційний веб-сайт Верховного України.
6. <http://www.reyestr.court.gov.ua> - єдиний реєстр судових рішень в Україні.
7. <http://www.nbuv.gov.ua> - Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.
8. <http://www.catalogue.nplu.org> - Національна парламентська бібліотека України.
9. <http://www.lsl.lviv.ua/> - Львівська національна наукова бібліотека України імені В. Стефаника.

НАВЧАЛЬНЕ ВИДАННЯ

ФІНАНСОВЕ ПРАВО

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

**до самостійної роботи для студентів
денної та заочної форми навчання першого (бакалаврського) рівня вищої
освіти спеціальності 081 «Право»**

Укладач А. С. Нестеренко

Редактор А. С. Нестеренко

Комп'ютерна верстка А. С. Нестеренко